

Bruxelles, 20. ožujka 2023.
(OR. en)

7587/23

COSCE 5
COPS 148
CFSP/PESC 470
COEST 216

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Br. preth. dok.:	7256/23
Predmet:	Prioriteti EU-a u okviru OEES-a – zaključci Vijeća (20. ožujka 2023.)

Za delegacije se u Prilogu nalaze Zaključci Vijeća o prioritetima EU-a u okviru OEES-a, koje je Vijeće odobrilo na 3941. sastanku održanom 20. ožujka 2023.

Zaključci Vijeća o prioritetima EU-a u okviru OEES-a

Izazovi za europsku sigurnost

1. Započinjanjem i nastavkom ničim izazvanog, neopravdanog i nezakonitog agresivnog rata protiv Ukrajine, a uz pomoć Bjelarusu, Rusija je prekršila temeljne norme, načela i obveze na kojima se zasniva europska sigurnost. Ta su načela sadržana u Povelji UN-a i osnivačkim dokumentima Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OEES), uključujući Helsinški završni akt i Parišku povelju. Iako ih Rusija godinama pokušava potkopati, primjerice u Gruziji 2008. i Ukrajini 2014., o tim se načelima ne može pregovarati niti ih se može revidirati ni ponovno tumačiti. Sigurnost Ukrajine znači sigurnost Europe. Europska unija će nedvosmisleno podržavati Ukrajinu i njezino stanovništvo dok god to bude potrebno.

Uloga OEES-a u području sigurnosti u državama OEES-a

2. Na sastanku Vijeća ministara OEES-a u prosincu 2022. države sudionice potvrdile su da je OEES i dalje jedan od čuvara temeljnih akata i vrijednosti na kojima se zasniva sigurnost Europe, da i dalje čini jedinstvenu platformu za sveobuhvatne rasprave o sigurnosti u trima dimenzijama i da još uvijek posjeduje opsežan i jedinstven paket instrumenata za sprečavanje i rješavanje sukoba. Temeljna načela i obveze iz Helsinškog završnog akta i Pariške povelje ne mogu se na odgovarajući način zaštititi bez okončanja ruskog agresivnog rata i ponovne uspostave suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti Ukrajine unutar njezinih međunarodno priznatih granica.

3. EU i njegove države članice, koji predstavljaju gotovo polovicu država sudionica i doprinose s oko 60 % finansijskih i ljudskih resursa, snažno podupiru OEES. U Globalnoj strategiji EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku¹, Zajedničkoj komunikaciji o povećanju doprinosa EU-a multilateralizmu koji se temelji na pravilima² i Strateškom kompasu³ preporučuje se jačanje suradnje EU-a i OEES-a. Potpora EU-a OEES-u temelji se na snažnoj predanosti EU-a učinkovitom multilateralizmu, čvrsto ukorijenjenom u poštovanju vladavine prava i međunarodnog prava, uključujući ljudska prava i međunarodno humanitarno pravo. Učinkovit multilateralizam utemeljen na zajedničkim pravilima te zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda, demokracije i vladavine prava i dalje su najbolji način očuvanja globalnog mira i sigurnosti.
4. Vijeće pohvaljuje sadašnje i prethodna predsjedništva OEES-a za napore u vođenju organizacije u teškim vremenima obilježenima ruskim agresivnim ratom protiv Ukrajine, čime su prekršena temeljna načela OEES-a te se ometa njegovo funkcioniranje. Unatoč tome, OEES je i dalje predan svojim vrijednostima te je nastavio ostvarivati važne rezultate kao što su aktiviranje Moskovskog mehanizma, organizacija Konferencije o ljudskoj dimenziji u Varšavi 2022., pokretanje Programa potpore Ukrajini i mnogi drugi projekti. Vijeće nadalje prepoznaje i podupire napore OEES-a, njegova tajništva i glavne tajnice, terenskih misija i autonomnih institucija, odnosno Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), visokog povjerenika za nacionalne manjine (HCNM) i predstavnika za slobodu medija (RFoM), kao i Parlamentarne skupštine OEES-a, te pozdravlja rad OEES-ove škole za upravljanje granicama u Dušanbeu i akademije OEES-a u Biškeku.

¹https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf

²https://eeas.europa.eu/sites/default/files/en_strategy_on_strengthening_the_eus_contribution_to_rules-based_multilateralism.pdf

³<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/hr/pdf>

5. Vijeće izrazito žali zbog toga što su posebna promatračka misija OEES-a u Ukrajini, koordinator projekta u Ukrajini i promatračka misija OEES-a na ruskim kontrolnim točkama Gukovo i Doneck morali biti zaključeni zbog odbijanja Rusije da se postigne konsenzus o produljenju njihovih mandata. Vijeće ponovno ističe snažan EU-ov poziv Rusiji da odmah i bezuvjetno pusti na slobodu tri nezakonito pritvorena člana osoblja posebne promatračke misije OEES-a i vrati oklopna vozila iz te promatračke misije njihovim zakonitim vlasnicima.
6. Vijeće duboko žali što se zbog ruskih opstrukcija mandat misije OEES-a u Moldovi mogao produljiti samo za šest mjeseci umjesto uobičajenog jednogodišnjeg razdoblja, kako su države sudionice OEES-a odlučile na sastanku Vijeća ministara u Bruxellesu 2006. Poziva da se mandat te misije produlji za uobičajeno razdoblje.
7. Vijeće poziva sve države sudionice OEES-a da osiguraju pravodobno donošenje proračuna OEES-a, s odgovarajućim resursima, uzimajući u obzir sve veće troškove organizacije, posebno u kontekstu visoke inflacije, kako bi se omogućilo učinkovito funkcioniranje OEES-a u svim trima dimenzijama. Ključno je da autonomne institucije, Tajništvo i terenske misije dobiju odgovarajuća financijska sredstva kako bi ispunili svoje mandate. Budući da nije donesena odgovarajuća odluka, Vijeće pohvaljuje države koje doprinose izvanproračunskim sredstvima kako bi se očuvala sposobnost djelovanja OEES-a. Blokiranje postupka odobrenja proračuna OEES-a više od godinu dana ozbiljno je otežalo operativni kapacitet OEES-a i njegovih institucija.
8. Vijeće duboko žali što zbog dosadašnjeg opstruktivnog stava Rusije Vijeće ministara OEES-a nije uspjelo postići konsenzus o predsjedanju za 2024.

9. Vijeće pozdravlja kontinuiranu potporu OEES-a Ukrajini i uspostavu Programa potpore OEES-a Ukrajini kako bi se ojačala otpornost ukrajinskih institucija i organizacija civilnog društva. EU i njegove države članice uvelike doprinose toj izvanproračunskoj inicijativi. Vijeće također pozdravlja činjenicu da je 2022. dva puta aktiviran Moskovski mehanizam u vezi s kršenjem međunarodnog humanitarnog prava i prava o ljudskim pravima, ratnim zločinima i zločinima protiv čovječnosti počinjenima u kontekstu ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine. Nalazi dvaju izvješća misija u okviru Moskovskog mehanizma, kao i izvješća ODIHR-a, ključan su doprinos prikupljanju i analizi činjenica kako bi ih se moglo predstaviti mehanizmima za utvrđivanje odgovornosti koji su za to nadležni, ili će to biti u budućnosti.

Prioriteti EU-a u okviru OEES-a

10. Vijeće je predano zaštiti OEES-a kao jednog od stupova europskog sigurnosnog poretka i osiguravanju usklađenosti s Helsinškim završnim aktom, Pariškom poveljom i drugim temeljnim načelima i obvezama u okviru OEES-a. EU će nastaviti podupirati aktivnosti Tajništva OEES-a te njegove institucije i operacije na terenu u državama OEES-a. Istodobno će aktivno doprinositi provedbi načela i obveza u okviru OEES-a u svim trima dimenzijama, uključujući ulogu OEES-a u ranom upozoravanju, sprečavanju i rješavanju sukoba, ponovnoj uspostavi mira i sigurnosti, obnovi nakon sukoba, promicanju suradnje te Programu o ženama, miru i sigurnosti. U tu će svrhu EU:
11. *nastaviti raditi na ponovnom jačanju uloge OEES-a u području sigurnosti:*
- nastaviti promicati potporu međunarodnom poretku utemeljenom na pravilima koji se zasniva na Povelji UN-a i Helsinškom dekalogu, s obzirom na to da Ruska Federacija stalno krši međunarodno pravo i načela i obveze u okviru OEES-a. Izražavamo žaljenje zbog toga što stalno rusko kršenje obveza i pravila OEES-a otežava rad te organizacije;

- osigurati da ruski rat protiv Ukrajine ostane u središtu rada OEES-a sve dok Rusija nastavlja s agresijom, koja je izravan napad na europski sigurnosni poredak i ugrožava europsku i globalnu sigurnost i stabilnost;

12. ***podupirati i jačati kapacitete OEES-a i terenske aktivnosti u državama OEES-a:***

- nastaviti upotrebljavati sve instrumente OEES-a kako bi se odgovorilo na rusko agresivno djelovanje prema drugim državama sudionicama OEES-a;
- s obzirom na eskalaciju ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine, podupirati OEES u naporima da se osigura potpuna odgovornost za teška kršenja međunarodnog prava, ratne zločine i zlodjela te kršenja ljudskih prava;
- osigurati potporu Ukrajini kroz rad Tajništva OEES-a, uključujući Program potpore Ukrajini, i rad autonomnih institucija;
- nastaviti podupirati ulogu OEES-a u rješavanju dugotrajnih sukoba na Južnom Kavkazu i u Republici Moldovi s ciljem postizanja održivih političkih rješenja u skladu s međunarodnim pravom i načelima i obvezama u okviru OEES-a. OEES mora i dalje moći pružati potporu svim državama sudionicama koje to zatraže;
- usmjeriti napore u osiguravanje kontinuiteta misija OEES-a i njihovih mandata, uključujući produljenje misije OEES-a u Republici Moldovi nakon lipnja 2023., s obzirom na ključnu ulogu tih misija u smirivanju sukoba, mjerama izgradnje kapaciteta i osposobljavanju ljudskih resursa;
- raditi na očuvanju uloge OEES-a kao platforme za dijalog o miru i sigurnosti, na temelju načela i obveza u okviru OEES-a, te surađivati sa zemljama diljem regije u pogledu budućih doprinosa OEES-a regionalnoj sigurnosti;

- nastaviti promicati djelovanje OEES-a na zapadnom Balkanu i u istočnom susjedstvu u skladu s odgovarajućim prioritetima proširenja, prema potrebi, putem terenskih misija OEES-a u regiji i kroz rad Tajništva i institucija OEES-a, među ostalim u pogledu vladavine prava, te poduzimati daljnje aktivnosti u pogledu preporuka ODIHR-a za promatranje izbora, slobode izražavanja, slobode medija, slobode vjeroispovijesti i uvjerenja, borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala;
- poticati sinergiju s djelovanjem OEES-a u središnjoj Aziji i promicati to djelovanje, s naglaskom na regionalnoj sigurnosti i otpornosti, sprečavanju i suzbijanju transnacionalnih prijetnji, osnaživanju žena i djevojčica, borbi protiv klimatskih promjena, kibersigurnosti i različitim sektorima održive povezivosti, kako je utvrđeno u strategiji Global Gateway;
- nastaviti surađivati s mediteranskim i azijskim partnerima OEES-a za suradnju jer je sigurnost u regiji OEES-a neodvojivo povezana sa sigurnošću susjednih zemalja te se može ojačati dijalogom i suradnjom u vojno-političkoj, gospodarskoj i okolišnoj te ljudskoj dimenziji, uz zajedničko rješavanje sigurnosnih izazova;

13. ***jamčiti provedbu svih načela i obveza u okviru OEES-a u svim trima dimenzijama:***

- poticati političku volju i dobru vjeru u provedbi sveobuhvatnog paketa instrumenata OEES-a tijekom cijelog ciklusa sukoba i u svim trima dimenzijama. Posebna pozornost posvetit će se provedbi Programa o ženama, miru i sigurnosti te borbi protiv trgovine ljudima;
- promicati potpunu provedbu obveza u vojno-političkom području. EU će također blisko surađivati s OEES-om na prevladavanju transnacionalnih sigurnosnih prijetnji i izazova;

- u potpunosti iskoristiti gospodarsku i okolišnu dimenziju kao alat za izgradnju povjerenja i važan instrument za jačanje dobrog upravljanja i dobrobiti stanovništva;
- nastaviti podupirati ključan rad OEES-a kako bi se uzeli u obzir povezanost između uništavanja okoliša, klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti i njezin utjecaj na sigurnost u svojstvu multiplikatora prijetnji, među ostalim potporom državama sudionicama u provedbi relevantnih odluka Vijeća ministara, posebno bitne Odluke iz Stockholma br. 3/21 iz 2021. o jačanju suradnje u cilju prevladavanja izazova uzrokovanih klimatskim promjenama;
- naglašavati ključnu važnost ljudske dimenzije u operacionalizaciji sveobuhvatnog koncepta sigurnosti OEES-a, pozivajući sve države sudionice da u potpunosti provedu sve obveze u pogledu ljudske dimenzije, uz puno poštovanje prava o ljudskim pravima, te da jačaju demokratske institucije, vladavinu prava, rodnu ravnopravnost, osnaživanje svih žena i djevojčica te poštovanje, zaštitu i ostvarivanje svih ljudskih prava, uključujući prava pripadnika nacionalnih manjina;
- nastaviti pozivati na suradnju o tim temama kroz sve dimenzije. Posebna pozornost posvetit će se provedbi Programa o ženama, miru i sigurnosti, suradnji s civilnim društvom, promicanju slobode izražavanja na internetu i izvan njega, slobodi medija i sigurnosti novinara, borbi protiv trgovine ljudima te sprečavanju seksualnog nasilja povezanog sa sukobima i borbi protiv njega. EU će promicati sudjelovanje mladih u aktivnostima i procesima OEES-a;
- produbiti suradnju u području kibersigurnosti i sigurnosti IKT-a u okviru neformalne radne skupine osnovane Odlukom Stalnog vijeća 1039, posebno kroz pojačani angažman EU-a u pogledu mjera za izgradnju povjerenja;

- nastaviti podupirati redovita događanja povezana s ljudskom dimenzijom, uključujući sastanke o provedbi ljudske dimenzije, kao glavne platforme za raspravu o stanju ljudskih prava i temeljnih sloboda u državama OEES-a te za procjenu provedbe obveza u pogledu ljudske dimenzije s predstavnicima civilnog društva;

14. ***jačati učinkovitost OEES-a:***

- podupirati pravilno funkcioniranje organizacije i razmotriti kako prevladati prepreke i izbjeći zlouporabu pravila konsenzusa;
- nastaviti upotrebljavati formate kao što su dijalog na visokoj razini EU-a i OEES-a i sastanci na radnoj razini kako bi se pojednostavnila suradnja i ostvarila dodatna sinergija, posebno na terenu;
- nastaviti podupirati mandat i rad Tajništva i terenskih misija u okviru gospodarske i okolišne dimenzije;
- razmjenom dobrih praksi nastaviti podupirati mandat i rad autonomnih institucija (ODIHR, HCNM, RFoM) i terenskih misija za potporu državama sudionicama u provedbi obveza u okviru OEES-a, kao što su sveobuhvatne aktivnosti OEES-a/ODIHR-a povezane s izborima. Kako bi doprinio ranom upozoravanju i osigurao učinkovitu prevenciju i održiva rješenja sukoba, EU će također nastaviti podupirati mandat OEES-a/ODIHR-a za pružanje pomoći državama sudionicama u ispunjavanju njihovih obveza u pogledu ljudskih prava, rodne ravnopravnosti te promicanja tolerancije i nediskriminacije;
- nastaviti davati važnost mandatu HCNM-a, posebno u pogledu ranog upozoravanja i zahtijevanja ranog djelovanja u vezi s napetostima koje uključuju pripadnike nacionalnih manjina;

- nastaviti podupirati mandat RFOM-a prateći medijska događanja u okviru ranog upozoravanja i pomaganjem državama sudionicama da poštuju svoje obveze u pogledu slobode izražavanja i slobode medija na internetu i izvan njega. To uključuje i nastojanja da se zajamči sigurnost novinara.
15. Vijeće ponovno ističe predanost EU-a suradnji s OEES-om kao sveobuhvatnom i uključivom platformom za politički dijalog i dijalog o politikama o europskoj, euroatlantskoj i euroazijskoj sigurnosti te za izgradnju povjerenja ponovnom uspostavom sigurnosti i poštovanjem zajedničkih načela i obveza u okviru OEES-a. Također ponovno potvrđuje predanost EU-a daljnjem pružanju političke i financijske potpore OEES-u. Suradnja i dijalog EU-a i OEES-a nastaviti će se u svim mogućim područjima i na svim razinama.
-